
Državni izpitni center

M 2 2 2 5 4 1 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

PSIHOLOGIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Sobota, 27. avgust 2022

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

IZPITNA POLA 1

1. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.1	<p>Značilnosti potreb so, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> osnovne potrebe: naše vedenje usmerjajo tako dolgo, dokler jih ne zadovoljimo; za zadovoljevanje nižjih potreb vedno potrebujemo druge ljudi; mlajši kot je človek, pomembnejše so zanj te potrebe; pomembne so za preživetje; ... višje potrebe: omogočajo osebno rast; za zadovoljevanje teh potreb ne potrebujemo drugih ljudi; ... <p>Potrebi (po Maslowu), ki ju želita zadovoljiti prijateljici, in ustreza uvrstitev:</p> <p>Azra: potreba po samoaktualizaciji/višje potrebe; Lana: potreba po ljubezni in pripadnosti/osnovne potrebe.</p> <p>OPOMBA: Kot eno značilnost potreb ne upoštevamo, če kandidat našteje in/ali opiše posamezne osnovne potrebe ali posamezne višje potrebe.</p>	
2. raven	opisana po 1 značilnost za osnovne in višje potrebe, 2 potrebi poimenovani in ustrezno uvrščeni	4
	opisana po 1 značilnost za osnovne in višje potrebe, 2 potrebi poimenovani in 1 potreba ustrezno uvrščena ali	3
	opisana po 1 značilnost za osnovne in višje potrebe, 1 potreba poimenovana in 2 potrebi ustrezno uvrščeni ali	
1. raven	opisana po 1 značilnost za osnovne in višje potrebe ali 2 potrebi poimenovani in ustrezno uvrščeni ali opisana 1 značilnost, 1 potreba poimenovana in ustrezno uvrščena	2
	opisana 1 značilnost ali 1 potreba poimenovana in ustrezno uvrščena ali 2 potrebi poimenovani	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
1.2	<p>Poimenovanje drugih potreb, ki jih lahko zadovolji športnik z obiskovanjem treningov, in opis, kako jih zadovolji, npr.: fiziološke – z gibanjem, spoštovanje – ko zmaga, kognitivne – ko se nauči o psihološki pripravi ali dopingju.</p> <p>Ponazoritev situacije, ki potrjuje hierarhijo potreb po Maslowu, ko Azra ne bi mogla zadovoljiti potrebe po razvoju svojih talentov, npr.: Azra zvečer ne bi mogla zaspati, zato se zjutraj zbudi utrujena. Ker nima zadovoljene osnovne fiziološke potrebe, na tekmi ne more pokazati svojih talentov.</p> <p>OPOMBA: Če kandidat v 1. delu nepravilno poimenuje vrsto potreb, ki jo želi zadovoljiti Azra/Lana, v 2. delu upoštevamo potrebo po samoaktualizaciji/po ljubezni in pripadnosti.</p>	
4. raven	poimenovane 3 potrebe z opisom zadovoljitve in ponazoritev	4
	poimenovani 2 potrebi z opisom zadovoljitve in ponazoritev	3
3. raven	poimenovane 3 potrebe ali poimenovani 2 potrebi z opisom zadovoljitve ali poimenovana 1 potreba z opisom zadovoljitve in ponazoritev	2
	poimenovani 2 potrebi ali poimenovana 1 potreba z opisom zadovoljitve ali ponazoritev	1
1.3	<p>Presoje in pojasnitve, katere potrebe ima lahko otrok zadovoljene v večji meri in katere v manjši meri v družinah z različnim vzgojnim stilom, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potreba po varnosti je lahko v večji meri zadovoljena v družini z avtoritativno vzgojo, ker starši postavljajo smiselne meje in tudi vztrajajo, da jih otrok spoštuje; v manjši meri je lahko zadovoljena v družini s permisivnim vzgojnim stilom, saj otrok v takšni družini nima omejitev, otroku je dopuščeno skoraj vse; • potreba po ljubezni in pripadnosti je lahko v večji meri zadovoljena v družini s permisivno vzgojo, saj je za ta vzgojni stil značilna visoka raven sprejemanja, starši dajejo otroku veliko ljubezni; v manjši meri pa v družini z brezbrizno vzgojo, saj je za ta vzgojni stil značilna nizka raven sprejemanja; • potreba po spoštovanju je lahko v večji meri zadovoljena v družini z avtoritativno vzgojo, ker se takšna vzgoja navezuje na enakost, v manjši meri pa v družini z avtoritarno vzgojo, ker se mora otrok podrežati staršem ali ker otrok ni udeležen v odločanju; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat za isti vzgojni stil napiše dve presoji (»v večji meri in manjši meri«), se to šteje kot 2 presoji.</p>	
6. raven	4 presoje s pojasnitvami (za 3 vzgojne stile)	4
	3 presoje s pojasnitvami (za 3 vzgojne stile)	3
5. raven	2 presoji s pojasnitvama ali 3 presoje ali 3 pojasnitve	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji ali 2 pojasnitvi	1

2. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.1	<p>Poimenovanje in opredelitev dveh čutnih pragov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • absolutni čutni prag - najmanjša intenzivnost dražljaja, ki jo občutimo; • diferencialni čutni prag - najmanjša razlika v intenzivnosti dveh dražljajev, ki jo občutimo. 	
2. raven	poimenovanje in opredelitev obeh pragov	4
	poimenovanje 2 pragov, opredelitev 1 praga ali poimenovanje 1 praga, opredelitev 2 pragov	3
1. raven	poimenovanje <i>ali</i> opredelitev 2 pragov ali poimenovanje in opredelitev 1 praga	2
	poimenovanje <i>ali</i> opredelitev 1 praga	1
2.2	<p>Poimenovanje čutnega praga iz besedila: diferencialni čutni prag Navedba občutka: okus Ponazoritev čutnih pragov s primeri, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • absolutni čutni prag (npr. za sluh): Matej na računalniku zažene videoposnetek, ki ga je za učence pripravil učitelj, a ne sliši spremljajočega govora. Matej zato na zvočniku počasi vrti gumb za jakost zvoka. Ko zasliši prvi zvok, je dosegel absolutni slušni prag; • diferencialni čutni prag (npr. za sluh): Matej na računalniku predvaja videoposnetek s spremljajočo glasbo. Ker se mu zvok zdi prešibek, začne vrteti gumb za jakost zvoka. Ko ga zavrti za eno stopnjo, ne občuti nobene razlike v glasnosti. Ko ga zavrti še za eno stopnjo, pa opazi razliko - šele zdaj je dosegel svoj diferencialni prag. 	
4. raven	poimenovan diferencialni prag, naveden občutek, 2 ponazoritvi pragov	4
	poimenovan diferencialni prag, naveden občutek, 1 ponazoritev praga	3
3. raven	poimenovan diferencialni prag in naveden občutek ali 2 ponazoritvi pragov ali poimenovan diferencialni prag <i>ali</i> naveden občutek, 1 ponazoritev praga	2
	poimenovan diferencialni prag ali naveden občutek ali 1 ponazoritev praga	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
2.3	<p>Možni vzroki, zakaj je Janina babica morala dodati več soli, da je zaznala razliko v slanosti juhe, s pojasnitvami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdravstveno stanje posameznika: babica je prehlajena, zato se je njena občutljivost za okus zmanjšala; občutljivost čutila je namreč odvisna tudi od zdravstvenega stanja posameznika; • starost posameznika: s starostjo se lahko zmanjša občutljivost čutil, kar se je morda zgodilo tudi pri babici; • posameznikova diferencialna občutljivost: babica ima nižjo diferencialno občutljivost kot Jana; diferencialna občutljivost namreč ni enaka pri vseh ljudeh; • čutna adaptacija: babica je tik pred začetkom kosila pojedla nekaj slanih prestic, zato se je njena občutljivost za slano zmanjšala in je morala dodati več soli, da je zaznala spremembo v slanosti; • količina juhe: babica je imela v krožniku več juhe, zato je morala dodati več soli kot Jana, da je dosegla enako razliko v slanosti; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 vzroki s pojasnitvami	4
	2 vzroka s pojasnitvama	3
5. raven	2 vzroka, 1 pojasnitev ali 3 vzroki ali 3 pojasnitve	2
	2 vzroka ali 2 pojasnitvi ali 1 vzrok s pojasnitvijo	1

3. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.1	<p>Opis elementov komunikacijskega procesa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pošiljatelj: oseba, ki kodira sporočilo (s pretvorbo svojih misli, čustev, namenov) v sporočilo, primerno za pošiljanje; oseba, ki sporočilo kodira in ga pošlje drugi osebi. • prejemnik: oseba, ki dekodira sporočilo; interpretira pomen sporočila. • kanal: sredstvo prenašanja sporočila; način prenašanja sporočila. • kodiranje: pretvorba misli, čustev, namenov v znake, za katere predvidevamo, da jih bo druga oseba pravilno razbrala (dekodirala); pretvorba misli, čustev, namenov v sporočilo, primerno za pošiljanje. • dekodiranje: sprejem poslanih dražljajev; interpretacija prejetega sporočila. • šum: vse, kar ovira sporazumevanje. 	
2. raven	opis 4 elementov	4
	opis 3 elementov	3
1. raven	opis 2 elementov	2
	opis 1 elementa	1
3.2	<p>Izpis oseb ali delov besedila, ki ponazarjajo posamezni element komunikacijskega procesa (primer 1):</p> <ul style="list-style-type: none"> • pošiljatelj: mama, • prejemnik: Jaka, • kanal: listek s sporočilom; besedilo na listku, • kodiranje: »Tvoj želodček se bo razveselil, če boš pogledal v hladilnik.«, • dekodiranje: Jaka je razumel, da mu je mama v hladilniku pustila kosilo. <p>Komunikacijski šum in razlaga (primer 2), npr.: Komunikacijski šum bi lahko povzročil Markov zapis »nada«, saj je uporabil besedo, ki ni v ustaljeni rabi (oziroma izrazil se je v drugem jeziku), in bi Robi lahko napačno dekodiral sporočilo. Do šuma ni prišlo, ker sta Marko in Robi v nadaljnjem dopisovanju razjasnila pomen sporočila.</p>	
4. raven	izpisani 4 elementi besedila s poimenovanjem, ugotovitev komunikacijskega šuma in razlaga	4
	izpisani 3 elementi besedila s poimenovanjem, ugotovitev komunikacijskega šuma in razlaga ali	3
	izpisani 4 elementi besedila s poimenovanjem, ugotovitev komunikacijskega šuma	
3. raven	izpisana 2 elementa besedila s poimenovanjem, ugotovitev komunikacijskega šuma in razlaga ali	2
	izpisani 3 elementi besedila s poimenovanjem, ugotovitev <i>ali</i> razlaga ali	
	izpisani 4 elementi besedila s poimenovanjem	
	izpisana 2 elementa besedila s poimenovanjem ali	1
	ugotovitev komunikacijskega šuma in razlaga ali	
	izpisan 1 element besedila s poimenovanjem, ugotovitev <i>ali</i> razlaga	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
3.3	<p>Presoja in utemeljitev: Primer 1: sporočanje, primer 2: komunikacija. V prvem primeru je sporočilo potekalo v eni smeri, v drugem primeru sta prijatelja izmenjevala sporočila (komunikacija kot dvosmeren proces).</p> <p>Predlogi za učinkovito pošiljanje sporočila, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • trudimo se, da je naše sporočilo razumljivo, • pozorni smo na to, kako je prejemnik razumel sporočilo, • sporočilo naj vključuje vse nujne informacije, ki so potrebne za razumevanje sporočila, • izogibamo se neskladju med besednimi in nebesednimi sporočili, • drugi odgovori po presoji ocenjevalcev. <p>Predlogi za učinkovito prejemanje sporočila, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • s svojimi besedami povzamemo, kako smo razumeli pošiljateljevo sporočilo, • opišemo, kako smo razumeli sogovornikova čustva, • trudimo se, da svojo razlago pošiljateljevega sporočila uskladimo s tem, kar je želel sporočiti pošiljatelj, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	presoja in utemeljitev, 3 predlogi za učinkovito pošiljanje in/ali sprejemanje sporočila	4
	presoja in utemeljitev, 2 predloga za učinkovito pošiljanje in/ali sprejemanje sporočila	3
5. raven	presoja in utemeljitev, 1 predlog ali presoja, 2 predloga ali 3 predlogi	2
	presoja in utemeljitev ali presoja, 1 predlog ali 2 predloga	1

4. naloga

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke										
4.1	<p>Poimenovanje: strategija poskusov in napak</p> <p>Opis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reševanja se lotimo bolj ali manj naključno, • ugibamo, kakšna bi bila pravilna pot do cilja, • preizkušamo različne rešitve, dokler ne naletimo na pravo, • pogosteje jo uporabljamo, ko nimamo veliko predznanja/smo čustveno vznemirjeni/smo v časovni stiski, • lahko je učinkovita pri enostavnih problemih z omejenim številom rešitev, • je dolgotrajna, pa tudi neučinkovita strategija, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 											
2. raven	poimenovanje strategije, 3 opisi	4										
	poimenovanje strategije, 2 opisa	3										
1. raven	2 opisa ali poimenovanje strategije in 1 opis	2										
	poimenovanje strategije ali 1 opis	1										
4.2	<p>Poimenovanje še dveh drugih strategij: postopna analiza, strategija vpogleda.</p> <p>Navedba razlik:</p> <table border="1" data-bbox="336 1025 1214 1469"> <thead> <tr> <th data-bbox="336 1025 775 1070">Postopna analiza:</th> <th data-bbox="775 1025 1214 1070">Strategija vpogleda:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="336 1070 775 1193"> <ul style="list-style-type: none"> • rešitev problema je posledica reševanja posameznih korakov od začetnega proti končnemu stanju </td> <td data-bbox="775 1070 1214 1193"> <ul style="list-style-type: none"> • rešitev problema je posledica nenadne povezave elementov problemske situacije </td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 1193 775 1357"> <ul style="list-style-type: none"> • do rešitve pridemo, ker smo izbirali tiste korake, ki nas približujejo cilju, in se izogibali tistim, ki bi nas od cilja oddaljevali </td> <td data-bbox="775 1193 1214 1357"> <ul style="list-style-type: none"> • do rešitve pridemo, ker smo nenadoma dobili vpogled v problemsko situacijo, zato ponovitve izvedemo brez poskušanja </td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 1357 775 1424"> <ul style="list-style-type: none"> • strategijo običajno uporabljamo pri reševanju zaprtih problemov </td> <td data-bbox="775 1357 1214 1424"> <ul style="list-style-type: none"> • strategijo običajno uporabljamo pri reševanju odprtih problemov </td> </tr> <tr> <td data-bbox="336 1424 775 1469"> <ul style="list-style-type: none"> • drugi smiselni odgovori </td> <td data-bbox="775 1424 1214 1469"> <ul style="list-style-type: none"> • drugi smiselni odgovori </td> </tr> </tbody> </table> <p>OPOMBA: Za ustrezno primerjavo je dovolj, če kandidat navede eno razliko med strategijama.</p> <p>Ponazoritev strategije na primeru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postopna analiza, npr.: Tanja rešuje matematično nalogo enačbe z dvema neznankama. Računa se je lotila postopoma. Najprej je izračunala prvo neznanko, nato še drugo neznanko. Na koncu je preverila, ali se z dobljenima rezultatoma enačba izide; • vpogled, npr.: Zala se je prijavila na tekmovanje iz logike, kjer so reševali nalogo, kako s premikom 3 vžigalic iz treh kvadratov narediti dva kvadrata. Zala je nekaj časa gledala v svojo skico, nato pa nenadoma dobila idejo in rešila nalogo. <p>OPOMBA: Če se ponazoritev ne nanaša na miselni problem pri matematiki, se odgovor točkuje na 3. ravni.</p>	Postopna analiza:	Strategija vpogleda:	<ul style="list-style-type: none"> • rešitev problema je posledica reševanja posameznih korakov od začetnega proti končnemu stanju 	<ul style="list-style-type: none"> • rešitev problema je posledica nenadne povezave elementov problemske situacije 	<ul style="list-style-type: none"> • do rešitve pridemo, ker smo izbirali tiste korake, ki nas približujejo cilju, in se izogibali tistim, ki bi nas od cilja oddaljevali 	<ul style="list-style-type: none"> • do rešitve pridemo, ker smo nenadoma dobili vpogled v problemsko situacijo, zato ponovitve izvedemo brez poskušanja 	<ul style="list-style-type: none"> • strategijo običajno uporabljamo pri reševanju zaprtih problemov 	<ul style="list-style-type: none"> • strategijo običajno uporabljamo pri reševanju odprtih problemov 	<ul style="list-style-type: none"> • drugi smiselni odgovori 	<ul style="list-style-type: none"> • drugi smiselni odgovori 	
Postopna analiza:	Strategija vpogleda:											
<ul style="list-style-type: none"> • rešitev problema je posledica reševanja posameznih korakov od začetnega proti končnemu stanju 	<ul style="list-style-type: none"> • rešitev problema je posledica nenadne povezave elementov problemske situacije 											
<ul style="list-style-type: none"> • do rešitve pridemo, ker smo izbirali tiste korake, ki nas približujejo cilju, in se izogibali tistim, ki bi nas od cilja oddaljevali 	<ul style="list-style-type: none"> • do rešitve pridemo, ker smo nenadoma dobili vpogled v problemsko situacijo, zato ponovitve izvedemo brez poskušanja 											
<ul style="list-style-type: none"> • strategijo običajno uporabljamo pri reševanju zaprtih problemov 	<ul style="list-style-type: none"> • strategijo običajno uporabljamo pri reševanju odprtih problemov 											
<ul style="list-style-type: none"> • drugi smiselni odgovori 	<ul style="list-style-type: none"> • drugi smiselni odgovori 											

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	poimenovani 2 strategiji, razlika med strategijama in ponazoritev strategije	4
	poimenovani 2 strategiji in navedena razlika med strategijama ali poimenovani 2 strategiji in ponazoritev strategije	3
3. raven	poimenovani 2 strategiji ali poimenovana strategija in ponazoritev strategije ali razlika med strategijama in ponazoritev strategije	2
	poimenovana <i>ali</i> ponazorjena 1 strategija ali razlika med strategijama	1
4.3	<p>Presoja in pojasnitev osebnostnih lastnosti, ki <u>pozitivno</u> vplivajo na reševanje miselnih problemov:</p> <ul style="list-style-type: none"> vztrajnost: ker ne odnehamo pri iskanju rešitve miselnega problema; čustvena stabilnost: ker nas čustva ne ovirajo pri razmišljanju; inteligentnost: ker učinkoviteje rešujemo nove miselne probleme; drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Presoja in pojasnitev osebnostnih lastnosti, ki <u>negativno</u> vplivajo na reševanje miselnih problemov:</p> <ul style="list-style-type: none"> neorganiziranost: ker ne znamo načrtovati korakov za reševanje miselnega problema; tesnoba: ker nas je strah preizkušati možne rešitve miselnega problema; nizko samospoštovanje: ker si ne zaupamo, da smo na pravi poti pri reševanju miselnega problema; drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat presoja isto osebnostno lastnost kot pozitiven in negativen vpliv, se to vrednoti kot 1 presoja.</p>	
6. raven	4 presoje s pojasnitvami (pozitiven in negativen vpliv)	4
	3 presoje s pojasnitvami (pozitiven in negativen vpliv)	3
5. raven	2 presoji s pojasnitvama ali 3 presoje ali 3 pojasnitve	2
	1 presoja s pojasnitvijo ali 2 presoji ali 2 pojasnitvi	1

IZPITNA POLA 2

A) Naloge izbirnega tipa

Naloga	Odgovor
1	C
2	C
3	A
4	B

Naloga	Odgovor
5	A
6	D
7	A
8	B

Naloga	Odgovor
9	C
10	D
11	B
12	D

Naloga	Odgovor
13	D
14	B

Za vsak odgovor 1 točka.

Skupaj 14 točk

B) Strukturirani eseji**1. naloga**

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelitev opazovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • je raziskovalna metoda, s katero proučujemo in opazujemo pojave, kot se spontano pojavljajo; • je raziskovalna metoda, s katero načrtno opazujemo in zapisujemo vedenje, ne da bi se vmešavali v dogajanje ali skušali kakor koli vplivati na vedenje tistih, ki jih proučujemo. <p>OPOMBA: Zadostuje ena opredelitev.</p> <p>Poimenovanje in opis temeljnih metod opazovanja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ekstraspekcija: opazovanje zunanjih pojavov, vsega, kar je vidno navzven; • introspekcija: (samo)opazovanje lastnih duševnih pojavov; opazovanje vsega dogajanja v naši notranjosti, tega, kar je lastno le nam samim. <p>OPOMBA: Opis lahko vsebuje tudi druge značilnosti ekstraspekcije in introspekcije.</p>	
2. raven	opredelitev opazovanja, poimenovanje in opis 2 metod	4
	opredelitev opazovanja, poimenovanje 2 metod, opis 1 metode	3
1. raven	opredelitev opazovanja, poimenovanje in opis 1 metode ali opredelitev opazovanja, poimenovanje 2 metod ali poimenovanje in opis 2 metod	2
	opredelitev opazovanja ali poimenovanje in opis 1 metode ali poimenovanje <i>ali</i> opis 2 metod	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Ponazoritev s primerom, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ekstraspekcija: učitelj bi opazoval in beležil izraze strahu pri dijakih in za vsakega ocenil, kako močno izraža strah. Svoja opažanja bi primerjal/povezal z ocenami; • introspekcija: dijaki bi s pomočjo ocenjevalne lestvice sami ocenili svoje doživljanje strahu. Njihova opažanja bi učitelj primerjal/povezal z ocenami. <p>Pojasnitev, zakaj učitelj ni uporabil eksperimenta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ker ni proučeval vzročno-posledičnih odnosov, • ker ne more nadzirati vseh motečih spremenljivk, • čustvo strahu se ne more pojaviti/izginiti na ukaz eksperimentatorja, • neetično je pri dijakih načrtno (umetno) sprožiti strah, • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	ponazorjen 1 primer za ekstraspekpcijo in 1 za introspekpcijo, 2 pojasnitvi OPOMBA: Ocena 4 ali 5 točk je odvisna od kakovosti ponazoritev.	4–5
3. raven	2 primera, 1 pojasnitev ali 1 primer, 2 pojasnitvi	3
	1 primer, 1 pojasnitev ali 2 primera ali 2 pojasnitvi	2
	1 primer ali 1 pojasnitev	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja in pojasnitev pomanjkljivosti opazovanja kot raziskovalne metode, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • navzočnost opazovalca lahko spremeni vedenje opazovancev: če ljudje vedo, da so opazovani, se pogosto vedejo drugače, rezultati, ki jih dobimo, so zato lahko popačeni ...; • opazovanje ne omogoča ugotavljanja vzročno-posledičnih odnosov: z opazovanjem proučujemo, kako se ljudje vedejo, ne moremo ugotoviti, zakaj se ljudje vedejo na določen način ...; • pri opazovanju ne nadzorujemo vseh (motečih) dejavnikov: zaradi pomanjkanja nadzora je opazovanje težje ponoviti v enakih okoliščinah; moteči dejavniki lahko popačijo rezultate opazovanja; • opazovalec je lahko pristranski (subjektiven): podatke interpretira skladno s svojimi pričakovanji; poudari pomen nekaterih vidikov opaženega in zmanjša pomen drugih ...; • subjektivnost doživljanja pri introspekpciji: ne moremo objektivno primerjati dveh odgovorov introspekpcije; težko nadzorujemo pristnost odgovarjanja ...; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s pojasnitvami	5
	2 presoji s pojasnitvama	4
5. raven	2 presoji, 1 pojasnitev ali 3 presoje ali 3 pojasnitve	3
	1 presoja, 1 pojasnitev ali 2 presoji ali 2 pojasnitvi	2
	1 presoja ali 1 pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

2. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Poimenovanje in opis sestavin čustvene zrelosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ustreznost čustev okoliščinam: kakovost (vrsta čustva), intenzivnost in način izražanja čustva ustrezajo okoliščinam, v katerih se je čustvo pojavilo; ko je doživljanje in izražanje čustev v skladu s kulturnimi pravili čustvovanja; • uravnavanje doživljanja in izražanja čustev (uravnavanje čustev): posameznik zmore ustrezno uravnati doživljanje in izražanje čustev; čustva prepozna, razume in jih zmore predelati; čustva zna ustrezno izraziti z besedami in vedenjem: zmore se odločiti, kdaj, čemu in kako bo izrazil čustva ...; • raznolikost in kompleksnost čustev (pestrost in kompleksnost): posameznik doživlja in izraža vsa čustva, pozitivna in negativna; razvita ima tudi številna kompleksna čustva, npr. moralna (sram, krivda) in socialna čustva (empatija) ... <p>OPOMBA: Zadostuje en opis značilnosti oziroma sestavine.</p>	
2. raven	poimenovanje in opis 3 sestavin čustvene zrelosti	4
	poimenovanje 3 in opis 2 sestavin čustvene zrelosti	3
1. raven	poimenovanje 2 in opis 1 sestavine čustvene zrelosti ali poimenovanje 3 sestavin čustvene zrelosti ali opis 3 sestavin čustvene zrelosti	2
	poimenovanje in opis 1 sestavine čustvene zrelosti ali poimenovanje 2 sestavin čustvene zrelosti ali opis 2 sestavin čustvene zrelosti	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primer ponazoritve čustveno zrele osebe pri opravljanju poklica:</p> <p>Npr. poklic zdravnika: Bor je zdravnik, ki ima razvita številna kompleksna čustva, npr. ponos ob pravilni diagnozi, zmore se vživeti v počutje bolnika (raznolikost in kompleksnost čustvovanja). Tudi če pacient zamuja na pregled, ustrezno izrazi svoje nezadovoljstvo z besedami (uravnavanje čustev).</p> <p>Primer ponazoritve čustveno nezrele osebe pri opravljanju poklica:</p> <p>Npr. poklic gorskega reševalca: France je gorski reševalec, ki ob pomoči ponesrečencu doživlja situaciji neprimerna čustva, npr. prezir, in se jim bo posmehoval (neustreznost čustev) ali pa bo čustveno hladen in ne bo občutil nobenih čustev ob nudenju pomoči (neustrezno uravnavanje čustev) ...</p>	
4. raven	2 primera, pri vsakem poimenovanje in ponazoritev 2 sestavin	5
	2 primera, pri 1 primeru poimenovanje in ponazoritev 2 sestavin, pri 1 primeru poimenovanje in ponazoritev 1 sestavine	4
3. raven	2 primera, pri vsakem poimenovanje in ponazoritev 1 sestavine ali 1 primer, poimenovanje in ponazoritev 2 sestavin ali 2 primera, pri vsakem ponazoritev 2 sestavin	3
	2 primera, pri vsakem ponazoritev 1 sestavine ali 1 primer, ponazoritev 2 sestavin	2
	1 primer s ponazoritvijo 1 sestavine	1

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Presoja in pojasnitev vplivov različnih oblik učenja za oblikovanje čustvene (ne)zrelosti, (npr.):</p> <ul style="list-style-type: none"> • klasično pogojevanje: če neko situacijo povežemo z neustreznim ali pretirano intenzivnim čustvom, lahko s klasičnim pogojevanjem to sproži čustveno nezrel odziv v enaki situaciji v prihodnosti; • instrumentalno pogojevanje: s pozitivnim podkrepljevanjem kulturno ustreznega čustvovanja se poveča verjetnost takšnega vedenja v prihodnosti; s kaznovanjem izražanja posameznih čustev se lahko zmanjša sposobnost doživljanja teh čustev oziroma razvoj raznolikost čustev; • modelno učenje: opazovanje čustveno zrelega ali nezrelega izražanja čustev (ustreznost, uravnavanje) lahko sproži posnemanje takšnega čustvovanja; • besedno učenje: če otroku razložimo ustrezno in neustrezno čustveno odzivanje v neki situaciji (npr. ob porazu), bo to upošteval pri odzivih v prihodnosti. <p>OPOMBA: Če kandidat oblike učenja ne poimenuje, iz pojasnitve pa je razvidna (npr. posnemanje namesto modelno učenje), upoštevamo presojo kot ustrezno.</p> <p>OPOMBA: Za instrumentalno pogojevanje upoštevamo kot 2 presoji, če kandidat presoja in pojasnjuje na primeru nagrajevanja in kaznovanja.</p>	
6. raven	3 presoje s 3 pojasnitvami	5
	3 presoje z 2 pojasnitvama	4
5. raven	3 presoje z 1 pojasnitvijo ali 2 presoji z 2 pojasnitvama	3
	3 presoje ali 2 presoji z 1 pojasnitvijo	2
	2 presoji ali 1 presoja s pojasnitvijo	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

3. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	ZNANJE Poimenovanje avtorja: Eysenck. Poimenovanje dimenzij: <ul style="list-style-type: none"> • ekstravertnost – introvertnost; • nevroticizem (čustvena labilnost) – nenevroticizem (čustvena stabilnost); • psihoticizem – nepsihoticizem. 	
2. raven	poimenovan avtor in 3 dimenzije	4
	poimenovan avtor in 2 dimenziji	3
1. raven	poimenovan avtor in 1 dimenzija ali poimenovani 2 dimenziji	2
	poimenovan avtor ali poimenovana 1 dimenzija	1
	RAZUMEVANJE IN UPORABA Ponazoritev vedenja mladostnika/staršev: <ul style="list-style-type: none"> • ekstravertnost – introvertnost: <u>ekstravertnost:</u> na družinske počitnice bi rad povabil tudi svoje prijatelje, da bo imel družbo; tudi na počitnicah bo iskal družbo prijateljev/vrstnikov; želel bo potovati v neznane kraje, kjer bo raziskoval neznane kraje; iskal bo različne možnosti zabave; če se mu bo pokvaril izposojen avto, bo poskušal najti način za popravilo avta ...; <u>introvertnost:</u> s seboj na počitnice bo vzel knjige in večji del počitnic bral; počitnice bo rad preživel na istem kraju, zato si ne bi ogledoval okoliških krajev, znamenitosti; počitnice želi preživeti v mirnem, odročnem kraju, kjer ni divjih zabav; ko bi se pokvaril tuš v hotelski sobi, bi zadržal svojo jezo, mirno poklical recepcijo in povedal, kaj se je zgodilo ...; • nevroticizem – nenevroticizem: <u>nevroticizem:</u> že pred odhodom na počitnice bi bil v skrbeh, kaj se jim na počitnicah lahko zgodi, zato bi sklenil visoko zavarovanje; pred odhodom na počitnice bi zaradi skrbi tudi slabo spal; pogosto bi preverjal dogovore (s turistično agencijo, v hotelu ...); ob registraciji v hotelu bi se razburjal, če mu ne bi takoj ugodili ...; <u>nenevroticizem:</u> pred odhodom na počitnice bi umirjeno pripravil vso potrebno prtljago; če bi se mu pokvaril izposojen avto, bi najprej razmislil, kaj storiti, in nato premišljeno odreagiralo, brez razburjanja in slabe volje; če bi bila pri samopostrežni večerji gneča, bi mirno počakal in si večerjo postregel kasneje v miru ...; • psihoticizem – nepsihoticizem: <u>psihoticizem:</u> zahteval bo, da se člani družine podredijo njegovim željam glede organizacije počitnic; na počitnicah si bo želel kakšno adrenalinsko izkušnjo; do osebja v hotelu bo nesramen in od njih bo zahteval brezpogojno ustrežljivost ...; <u>nepsihoticizem:</u> sam pospravi posteljo v hotelski sobi, da je ne bo treba sobarici; pri organizaciji počitnic se podredi željam drugih članov družine; previdno načrtuje le varne počitniške kraje ... 	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	2 primera s ponazoritvijo 3 lastnosti 1 pola (2 dimenziji) OPOMBA: Ocena 4 ali 5 je odvisna od kakovosti primerov.	4–5
3. raven	2 primera vedenja s ponazoritvijo 2 lastnosti 1 pola (2 dimenziji) ali 1 primer s ponazoritvijo 3 lastnosti in 1 primer s ponazoritvijo 1 lastnosti (2 dimenziji)	3
	2 primera vedenja s ponazoritvijo 1 lastnosti (2 dimenziji) ali 1 primer s ponazoritvijo 3 lastnosti 1 dimenzije	2
	1 primer s ponazoritvijo 2 lastnosti	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Pojasnitev prednosti dimenzionalnih teorij osebnosti v primerjavi s tipologijami:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pri dimenzionalnih teorijah lahko ugotavljamo stopnjo izraženosti lastnosti, pri tipologijah pa lahko ugotavljamo le prisotnost lastnosti (ne pa tudi stopnje izraženosti); • dimenzionalne teorije omogočajo lažjo primerjavo med posamezniki kot tipološke teorije (ugotavljamo različne stopnje izraženosti lastnosti); • dimenzionalne teorije omogočajo bolj kompleksen opis osebnosti (s stopnjo izraženosti posameznih lastnosti) kot tipološke teorije; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>Pojasnitev doprinosa Eysenckove teorije k raziskovanju osebnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uporabljal je znanstveno metodo, saj je pri obdelavi podatkov uporabljal izpopolnjene statistične metode (faktorska analiza); • spodbudil je razvoj oblikovanja in uporabe objektivnih, zanesljivih in veljavnih vprašalnikov osebnosti; • pojem osebnostne dimenzije ekstravertnost – introvertnost je postal pomemben koncept na področju psihologije osebnosti; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat samo našteva prednosti dimenzionalnih teorij brez primerjave s tipologijami, je ocenjen na 5. ravni.</p>	
6. raven	3 pojasnitve prednosti dimenzionalnih teorij in 2 pojasnitvi doprinosov Eysenckove teorije	5
	4 pojasnitve (vključene prednosti dimenzionalnih teorij in Eysenckove teorije)	4
5. raven	3 pojasnitve	3
	2 pojasnitvi	2
	1 pojasnitev	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.

4. naloga

Raven	Navodila za točkovanje	Točke
	<p>ZNANJE</p> <p>Opredelitev predsodkov: predsodki so neutemeljena (neupravičena, napačna) stališča; stališča z močno poudarjeno čustveno komponento; stališča, pri katerih je čustvena komponenta običajno negativna. OPOMBA: Zadostuje 1 opredelitev.</p> <p>Poimenovanje vrst predsodkov z opisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nacionalni (etnični): prepričanja, da so določene nacionalne skupine slabše in manj vredne od večinskega naroda ..., • verski: prepričanja, da so pripadniki določene vere nevarni, skrajneži, ki se jih je treba bati ..., • rasni: prepričanja, ki poudarjajo manjvrednost drugih ras v primerjavi z raso dominantne skupine ..., • spolni: pojmovanje in obravnavanje enega spola kot manjvrednega ..., • predsodki do starejših oseb: prepričanja, da so starejše osebe nepotrebni, nemočni člani družbe ..., • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. <p>OPOMBA: Če kandidat namesto opisov poda ponazoritve predsodkov, se odgovor točkuje na 1. ravni.</p>	
2. raven	opredelitev, poimenovanje in opis 3 vrst predsodkov	4
	opredelitev, poimenovanje in opis 2 vrst predsodkov	3
1. raven	opredelitev, poimenovanje in opis 1 vrste predsodkov ali poimenovanje 2 vrst in opis 1 vrste predsodkov ali poimenovanje 3 vrst predsodkov	2
	opredelitev ali poimenovanje 2 vrst predsodkov	1
	<p>RAZUMEVANJE IN UPORABA</p> <p>Primeri ponazoritve predsodkov z uporabo in poimenovanjem obrambnih mehanizmov (OM):</p> <ul style="list-style-type: none"> • spolni predsodek: »Ne spomnim se, da bi kdaj rekel, da ženske niso sposobne vodje.«; posameznik izrine iz zavesti izjavo, ki ga je na zabavi v družbi prikazala v slabi luči; gre za obrambni mehanizem potlačevanja; • verski predsodek: »Jaz pa že nimam predsodkov do drugih ver.«; posameznik pravi, da nima predsodkov, s svojim vedenjem pa jih jasno izkazuje, npr. ne pozdravlja sosedov muslimanov; gre za obrambni mehanizem zanikanja; • predsodek do odvisnikov (marginalnih skupin): »Kako pokvarjeni so nekateri ljudje, ki ne verjamejo, da se narkomani ne morejo spremeniti!«; posameznik, ki je podpisal peticijo proti ustanovitvi skupnosti zdravljenih odvisnikov, pripisuje drugim osebam lastne predsodke; gre za obrambni mehanizem projekcije; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	

Naloga	Navodila za točkovanje	Točke
4. raven	3 primeri opravičevanja predsodkov, 3 poimenovanja OM (vključena vsaj 2 različna OM)	5
	2 primera opravičevanja predsodkov, 2 poimenovanji OM (vključena vsaj 2 različna OM)	4
3. raven	2 primera opravičevanja predsodkov, 2 poimenovanji OM ali 3 primeri opravičevanja predsodkov, vključeni OM (brez poimenovanj OM)	3
	2 primera opravičevanja predsodkov, vključeni OM ali 1 primer opravičevanja predsodka, vključen in poimenovan OM	2
	1 primer opravičevanja predsodka, vključen OM ali 2 primera opravičevanja predsodkov	1
	<p>SINTEZA IN VREDNOTENJE</p> <p>Negativne posledice za žrtve predsodkov:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razvoj negativne samopodobe: posameznik oblikuje negativna prepričanja o samem sebi; • pojav občutkov manjvrednosti: posameznik meni, da ni sposoben enakovredno sodelovati ali prispevati pri neki nalogi; • razvoj destruktivnega vedenja: posameznik lahko posredno ali neposredno izraža agresivno vedenje do drugih ali samega sebe; • oblikovanje negativnih čustev do skupine, ki ji pripadajo: posameznik lahko začne zavračati svojo identiteto in se poistoveti z nosilcem predsodkov; • pojav samouresničujoče se prerokbe: posameznik ponotranji predsodke in jih uresničuje v svojem življenju; • drugi odgovori po presoji ocenjevalca. 	
6. raven	3 presoje s 3 pojasnitvami	5
	3 presoje z 2 pojasnitvama	4
5. raven	3 presoje z 1 pojasnitvijo ali 2 presoji z 2 pojasnitvama	3
	3 presoje ali 3 pojasnitve ali 2 presoji z 1 pojasnitvijo	2
	2 presoji ali 2 pojasnitvi ali 1 presoja s pojasnitvijo	1

OPOMBA: Za celoten esej kandidat lahko dobi **1 dodatno točko** v skladu z merili v Predmetnem izpitnem katalogu 2018, stran 9.